

SOCIĀLĀS ZINĀTNES

(augstākais mācību satura apguves līmenis)

KODS

																S	O	C	A	L
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	---	---	---	---

Uzdevumu burtnīca, 1. daļa. Zināšanas, izpratne un prasmes**Iepazīsties ar norādījumiem.**

Uzdevumu burtnīcā, darba lapā un atbilžu lapās ieraksti kodu, kuru tu saņēmi, ienākot eksāmena telpā.

Eksāmenā veicamo uzdevumu skaits, iegūstamo punktu skaits un paredzētais izpildes laiks:

Daļa	Uzdevumu skaits	Punktu skaits	Laiks (min)
1. Zināšanas, izpratne un prasmes	7	58	120
Starpbrīdis			
2. Kompleksu problēmu risināšana	8	48	120

Darbu veic ar tumši zilu vai melnu pildspalvu.

Eksāmena norises laikā eksāmena vadītājs skaidrojumus par uzdevumiem nesniedz.

1. un 2. daļa

Iepazīsties ar uzdevumiem uzdevumu burtnīcā un darba lapā un atbildes ieraksti atbilžu lapā.

Ja nepieciešams, uzdevumu burtnīcā un darba lapā vari veikt piezīmes.

Vērtēs tikai atbilžu lapās veiktos ierakstus.

Raksti salasāmi.

Pie izglītojamajiem un personām, kuras piedalās eksāmena nodrošināšanā, no brīža, kad viņiem ir pieejams eksāmena materiāls, līdz eksāmena norises beigām nedrīkst atrasties ierīces (planšetdators, piezīmjdators, viedtālrunis, viedpulkstenis u. c. saziņas un informācijas apmaiņas līdzekļi), kuras nav paredzētas Valsts pārbaudes darbu norises darbību laikos.

Norādījumi

Iepazīsties ar uzdevumiem darba lapā un atbildes ieraksti atbilžu lapā. Ja nepieciešams, darba lapā veic piezīmes. Vērtēs tikai atbilžu lapā veiktos ierakstus.

1. uzdevums (13 punkti)**Atzīmē pareizo atbildi!**

1.1. (1 punkts) Apzināta un ilglaicīga komunikācija ar valsts un pašvaldību institūcijām, lai ietekmētu lēmumu pieņemšanas procesu noteiktu privātpersonu interešu īstenošanai.

- A Sabiedriskā apspriešana.
- B Korupcija.
- C Lobēšana.
- D Valsts varas sagrābšana.

1.2. (1 punkts) Vispārpiemērojami Eiropas Savienības tiesību akti, kuri uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojami privātpersonām, dalībvalstīm, Eiropas Savienības iestādēm no konkrēta spēkā stāšanās datuma.

- A Lēmumi.
- B Regulas.
- C Direktīvas.
- D Hartas.

1.3. (1 punkts) Kurā vēlēšanu sistēmā lieto jēdzienus „absolūtais vairākums”, „parastais vairākums”, „kvalificētais vairākums”?

- A Mažoritārajā vēlēšanu sistēmā.
- B Proporcionalajā vēlēšanu sistēmā.
- C Divkāršo biļetenu sistēmā.
- D Jauktajā vēlēšanu sistēmā.

1.4. (1 punkts) Kurš no dotajiem ir valsts pārvaldes instruments, lai panāktu, ka privātpersonas ievēro tiesību normās noteiktos pienākumus?

- A Materiālās administratīvās tiesības.
- B Civilprocesa tiesības.
- C Pārvaldes organizācijas tiesības.
- D Administratīvo pārkāpumu tiesības.

1.5. (5 punkti) Aizpildi tabulu! Atzīmē ar „X”, no cik gadiem vari īstenot Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktās tiesības!

Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktās tiesības/vecums	Piedzimšana	13 gadi	14 gadi	18 gadi	21 gads
1. Kļūt par vēlētāju Saeimas vēlēšanās.					
2. Iegūt mantošanas tiesības.					
3. Kļūt par pašvaldības deputāta kandidātu.					
4. Pirmo reizi uzsākt darba attiecības (izņēmuma gadījumā).					
5. Kļūt par Eiropas Parlamenta deputāta kandidātu.					

Uzmanību! 1. uzdevuma turpinājums nākamajā lappusē.

1. uzdevuma turpinājums.

1.6. (1 punkts) Kādas bija konditorejas uzņēmuma „Saulspuķe” pastāvīgās izmaksas, ja kopējās izmaksas par martu veidoja: alga apsargam 620 eiro, gabaldarba alga konditorei 800 eiro, izejvielas 3000 eiro, enerģijas patēriņš ražošanai 100 eiro?

- A 4520 eiro.
- B 1420 eiro.
- C 620 eiro.
- D 720 eiro.

1.7. (1 punkts) Ražotāji valstī X palielina preču A eksportu. Kādas sekas veidosies preces A tirgū iekšzemē?

- A Palielināsies piedāvājums, un preces cena iekšzemes tirgū samazināsies.
- B Samazināsies pieprasījums, un preces cena iekšzemē paaugstināsies.
- C Samazināsies piedāvājums, un preces cena iekšzemē paaugstināsies.
- D Palielināsies pieprasījums, un preces cena iekšzemē paaugstināsies.

1.8. (1 punkts) Kurš no norādītajiem lielumiem netiks iekļauts, aprēķinot IKP pēc ienākumu vai izdevumu metodes?

- A Uzņēmumu peļņa.
- B Valsts transfertmaksājumi.
- C Darba alga.
- D Investīcijas.

1.9. (1 punkts) Kurā gadījumā valstī būtu vērojams cenu līmeņa kāpums?

- A Pieaugot valdības izdevumiem ekonomikas uzplaukuma laikā.
- B Gada beigās, pieaugot pieprasījumiem pēc Ziemassvētku dekoriem.
- C Samazinot naudas piedāvājumu.
- D Palielinoties iedzīvotāju ienākuma nodoklim.

2. uzdevums (3 punkti)**Izlasi situācijas un nosaki prasīto!**

2.1. (1 punkts) Latvijā KNAB 2022. gadā sācis procesu par iespējamu kukuļņemšanu lielā apmērā personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās. Nosaki, kāds juridiskās atbildības veids var iestāties personām!

2.2. (1 punkts) Ja darbinieks bez attaisnojoša iemesla neveic darbu, veic to nepienācīgi vai citādas prettiesiskas rīcības dēļ ir nodarījis zaudējumus darba devējam, darbiniekam ir pienākums atlīdzināt darba devējam radušos zaudējumus. Nosaki, kāds juridiskās atbildības veids var iestāties personām!

2.3. (1 punkts) Darba devējs X pieņēma darbā personu Y par pārdevēju saldumu veikalā. Y uzsāka darbu nākamajā dienā, bet darba devējs līgumu parakstīja pēc dažām dienām. Nosaki, kāds juridiskās atbildības veids iestājas darba devējam X!

Neaizmirsti ierakstīt atbildes 1. daļas atbilžu lapā!

3. uzdevums (7 punkti)**Iepazīsties ar doto situāciju, informācijas avotiem un izpildi prasīto!****Situācijas apraksts**

Pilsētas pavasara svētkos tika organizēti policijas dienesta suņu paraugdemonstrējumi. Pēc tam vienam no dienesta suņiem sākās kustību koordinācijas traucējumi. Suni aizveda uz veterināro klīniku, kur sniedza palīdzību. Klīnikā konstatēja, ka suns saindējies ar kādu ķīmisku vielu. Noskatoties policijas dienesta video, atrada divus iespējamus vainīgos – 13 gadus un 16 gadus vecus jauniešus, kuri baroja suni. Izsaukti uz pārrunām, abi apgalvoja, ka neko sliktu nav darījuši, un paskaidroja, ka gribējuši tikai pārbaudīt, vai suns spēj saost, ka desas šķēle nav ēdama, ja tai ir uzpilināts ķīmisks preparāts, kā to bija redzējuši filmās.

Sunim nekādas paliekošas sekas neiestājas.

Avots A. Administratīvās atbildības likums

6. pants. Vecums, ar kuru iestājas administratīvā atbildība

(1) Pie administratīvās atbildības ir saucama fiziskā persona, kura līdz administratīvā pārkāpuma izdarīšanas brīdim sasniegusi 14 gadu vecumu.

(2) Nepilngadīgajiem vecumā no 14 līdz 18 gadiem par administratīvajiem pārkāpumiem piemēro audzinoša rakstura piespiedu līdzekļus.

Avots B. Krimināllikums

230. pants. Cietsirdīga izturēšanās pret dzīvnieku un dzīvnieka spīdzināšana

(1) Par cietsirdīgu izturēšanos pret dzīvnieku, kuras rezultātā tas gājis bojā vai sakropļots, vai par dzīvnieka spīdzināšanu – soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz trim gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar probācijas uzraudzību, vai ar sabiedrisko darbu, vai ar naudas sodu, atņemot tiesības uz noteiktu vai visu sugu dzīvnieku turēšanu uz laiku līdz trim gadiem.

Avots C. Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā

8. pants. Uzbrukums dienesta sunim vai zirgam vai tā darbības ietekmēšana

Par uzbrukumu dienesta sunim vai zirgam vai par traucēšanu, kavēšanu vai iespējas atņemšanu veikt tam uzdotās darbības piemēro brīdinājumu vai naudas sodu līdz četrsimt naudas soda vienībām.

11. pants. Sīkais huligānisms

(1) Par sabiedriskās kārtības traucēšanu, pārkāpjot vispārpieņemtās uzvedības normas un traucējot personas mieru, iestādes, komersanta vai citas institūcijas darbu vai apdraudot savu vai citu personu drošību (sīkais huligānisms), piemēro naudas sodu no četrpadsmit līdz simt naudas soda vienībām.

Avots D. Likums „Par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu bērniem”

6. pants. Bērniem [vecumā no 11 līdz 18 gadiem] var piemērot šādus audzinoša rakstura piespiedu līdzekļus:

- 1) izteikt brīdinājumu;
- 2) uzlikt par pienākumu atvainoties cietušajām personām, ja tās piekrīt tikties ar vainīgo;
- 4) uzlikt par pienākumu ar savu darbu novērst radītā kaitējuma sekas;
- 5) bērnam, kurš sasniedzis 15 gadu vecumu un kuram ir ienākumi, – uzlikt par pienākumu atlīdzināt nodarīto zaudējumu;
- 7) uzlikt par pienākumu veikt sabiedrisko darbu;
- 9) probācijas novērošana.

3.1. (2 punkti) Pamato, vai jauniešu attaisnošanās jāņem vērā, konstatējot pārkāpumu un lemjot par saukšanu pie atbildības!

3.2. (2 punkti) Uzraksti, kādi juridiskās atbildības veidi ir piemērojami jauniešiem!

3.3. (3 punkti) Izvērtē situāciju un skaidro, kāds sods šajā situācijā būtu piemērojams 16 gadus vecam jauniešim!

Neaizmirsti ierakstīt atbildes 1. daļas atbilžu lapā!

4. uzdevums (7 punkti)**Izlasi dokumenta fragmentu un izpildi prasīto!****Ministru kabineta 2016. gada 15. jūlija noteikumi Nr. 480 „Izglītojamo audzināšanas vadlīnijas ..”**

„[...] 3. Audzināšana ir mērķtiecīgi organizēta izglītības procesa neatņemama sastāvdaļa, izglītojamā vispusīgas, tajā skaitā tikumiskās, attīstības veicināšana un attieksmju veidošana. Audzināšana ir virzīta uz sociālās un kultūras pieredzes ieguvī, izglītojamo emocionālā intelekta attīstību un pašregulāciju, vērtību sistēmas veidošanu un tikumu izkopšanu (vērtībizglītošanu) attiecību veidošanai, sadarbībai, pilsoniski atbildīgai un veiksmīgai dzīvei sabiedrībā. Audzināšana ir cieši saistīta ar pašaudzināšanu (pašizziņu un pašpilnveidi).

4. Izglītības procesā veicina izglītojamā izpratni, atbildīgu attieksmi un rīcību, kas apliecina šādas vērtības – dzīvība, cilvēka cieņa, brīvība, ģimene, laulība, darbs, daba, kultūra, latviešu valoda un Latvijas valsts.”

4.1. (1 punkts) Nosaki ētikas teoriju, uz kuru balstās izglītojamo audzināšanas vadlīnijas!

4.2. (3 punkti) Pamato atbildi par izvēlēto teoriju, izmantojot atsauces uz avotu un faktus no skolas pieredzes!

4.3. (3 punkti) Prognozē, ar kādām ētiskām problēmām globalizācijas apstākļos var saskarties Latvijas vērtībizglītībā!

5. uzdevums (10 punkti)**Izlasi tekstu un izpildi prasīto!**

Francijas arodbiedrības 2023. gada 23. martā valstī rīko vērienīgas demonstrācijas un jaunus streikus, lai protestētu pret pensiju reformu.

Protestētāji bloķēja piekļuves ceļu Parīzes Šarla de Golla lidostas pirmajam terminālim, Orli lidostā atcelti aptuveni 30 % lidojumu.

Streika dēļ nekursē puse ātrgaitas vilcienu reisu. Protestētāji bloķējuši arī nozīmīgas šosejas un transporta mezglus.

Kā ziņots, valdība, izmantojot pretrunīgi vērtēto konstitūcijas 49. panta 3. daļu, pagājušajā ceturtdienā izšķīrās likumprojektu par pensiju sistēmas reformu apstiprināt ar dekrētu, atsakoties no balsojuma Nacionālajā sapulcē. Tas izsauca sašutumu gan parlamenta deputātu vidū, gan sabiedrībā.

(Avots: <https://www.diena.lv/>)

5.1. (1 punkts) Nosaki, kāds politiskais režīms ir dotajā valstī!

5.2. (2 punkti) Nosaki vismaz divas aprakstītās pilsoniskās līdzdalības formas!

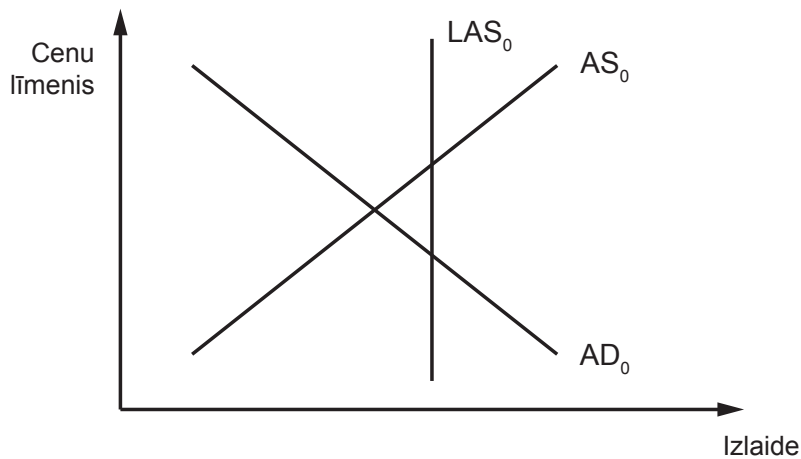
5.3. (3 punkti) Analizē, kāda ir indivīda iespēja ietekmēt valdības lēmumus šajā situācijā!

5.4. (2 punkti) Skaidro, kas ir sociālais taisnīgums!

5.5. (2 punkti) Novērtē aprakstīto situāciju no sociālā taisnīguma viedokļa!

6. uzdevums nākamajā lapā!

Neaizmirsti ierakstīt atbildes 1. daļas atbilžu lapā!

6. uzdevums (8 punkti)**Analizē ekonomisko modeli!**

6.1. (3 punkti) Pieņemsim, ka valsts A ekonomisko stāvokli atspoguļo kopējā pieprasījuma un kopējā piedāvājuma līkņu krustpunkts E_0 . Uzraksti trīs secinājumus par notiekošo tautsaimniecībā!

6.2. (2 punkti) Valdība pieņēma lēmumu palielināt valsts investīcijas. Secini, kā valdības lēmums ietekmēs ekonomisko situāciju valstī!

6.3. (1 punkts) Attēlo valdības lēmuma radītās sekas ekonomiskajā modelī (atbilžu lapā)!

6.4. (2 punkti) Pamato, ka, valsts ekonomikai atrodoties jaunajā situācijā, valstī ir samazinājies bezdarbs!

7. uzdevums nākamajā lapā!

Neaizmirsti ierakstīt atbildes 1. daļas atbilžu lapā!

7. uzdevums (10 punkti)
Izpēti Nasdaq fondu biržas datus un izpildi prasīto!

Baltijas Regulētais tirgus

Baltijas oficiālais saraksts 28.03.2023

EMITENTS KODS	IZM. %	PĒDĒJĀ CENA €	PĒD. CENAS DATUMS	PIRMĀ CENA €	AUGSTĀKĀ CENA € ZEMĀKĀ CENA €	DARĪJUMI	SKAITS	APGROZĪJUMS €
Apranga APG1L		2,47	28.03.2023	2,47	2,47 2,46	36	5 387	13 288
Arco Vara ARC1T	-1,7	1,734	28.03.2023	1,76	1,76 1,732	108	3 323	5 781
AUGA group AUG1L	-0,24	0,4539	28.03.2023	0,455	0,455 0,452	55	3 582	1 624
Baltika BLT1T	-1,32	0,15	28.03.2023	0,151	0,151 0,15	12	811	122
Coop Pank CPA1T	-0,07	2,788	28.03.2023	2,79	2,796 2,778	161	14 315	39 865

(Avots: <https://nasdaqbaltic.com/statistics/lv/statistics>)

Baltijas Regulētais tirgus

Baltijas oficiālais saraksts 31.03.2023

EMITENTS KODS	IZM. %	PĒDĒJĀ CENA €	PĒD. CENAS DATUMS	PIRMĀ CENA €	AUGSTĀKĀ CENA € ZEMĀKĀ CENA €	DARĪJUMI	SKAITS	APGROZĪJUMS €
Apranga APG1L	+2,01	2,54	31.03.2023	2,48	2,55 2,48	151	40 099	100 928
Arco Vara ARC1T	+0,91	1,776	31.03.2023	1,78	1,784 1,758	41	2 146	3 803
AUGA group AUG1L	+0,35	0,4535	31.03.2023	0,452	0,4535 0,4468	47	4 355	1 965
Baltika BLT1T		0,15	31.03.2023	0,15	0,15 0,1495	11	1 219	183
Coop Pank CPA1T	+0,22	2,786	31.03.2023	2,79	2,796 2,78	131	10 276	28 658

(Avots: <https://nasdaqbaltic.com/statistics/lv/statistics>)

7.1. (1 punkts) Nosaki, kura uzņēmuma akcijas visvairāk tika tirgotas 28.03.2023.!

7.2. (3 punkti) Aprēķini, cik nopelnīja, iegādājoties 1000 uzņēmuma „APRANGA” akcijas 28.03.2023. un pārdodot tās 31.03.2023., ņemot vērā, ka katrs brokera pakalpojums viņam izmaksāja 6,00 eiro! Parādi aprēķina gaitu!

7.3. (2 punkti) Veic aprēķinus, vai naudu, par kuru iegādājās uzņēmuma „APRANGA” akcijas, būtu bijis izdevīgāk noguldīt bankā uz vienu gadu ar procentu likmi 3,89 %! Pamato savu atbildi!

7.4. (4 punkti) Skaidro, kādi vēl apsvērumi jāņem vērā, pieņemot lēmumus par ieguldījumiem!

Neaizmirsti ierakstīt atbildes 1. daļas atbilžu lapā!

EKSĀMENS SOCIĀLĀS ZINĀTNĒS

(augstākais mācību satura
apguves līmenis)

2024

SKOLĒNA ATBILŽU LAPA

1. daļa

Zināšanas, izpratne un prasmes

KODS

S O C A L

Norādījumi

Atbilžu lapā raksti atbildes uzdevumiem, kas norādīti skolēna darba lapā. Atbildes raksti tikai uzdevumam paredzētajā vietā, neraksti pāri atbildei paredzētā laukuma robežām. Raksti salasāmi.

1. uzdevums. Ar „X” atzīmē izvēlēto!

	A	B	C	D
1.1.	☐	☐	☐	☐
1.2.	☐	☐	☐	☐
1.3.	☐	☐	☐	☐
1.4.	☐	☐	☐	☐

Kļūdu labojumam

	A	B	C	D
☐	☐	☐	☐	☐

1.5.	Piedzimšana	13 gadi	14 gadi	18 gadi	21 gads
1.	☐	☐	☐	☐	☐
2.	☐	☐	☐	☐	☐
3.	☐	☐	☐	☐	☐
4.	☐	☐	☐	☐	☐
5.	☐	☐	☐	☐	☐

Kļūdu labojumam

☐

Piedzimšana	13 gadi	14 gadi	18 gadi	21 gads
☐	☐	☐	☐	☐

	A	B	C	D
1.6.	☐	☐	☐	☐
1.7.	☐	☐	☐	☐
1.8.	☐	☐	☐	☐
1.9.	☐	☐	☐	☐

Kļūdu labojumam

	A	B	C	D
☐	☐	☐	☐	☐

2. uzdevums (3 punkti)

2.1.

2.2.

2.3.

3. uzdevums (7 punkti)

3.1.

3.2.

3.3.

KODS

												S	O	C	A	L
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	---	---	---	---

4. uzdevums (7 punkti)

4.1.

<hr/> <hr/> <hr/>

4.2.

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

4.3.

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

5. uzdevums (10 punkti)

5.1.

5.2.

5.3.

5.4.

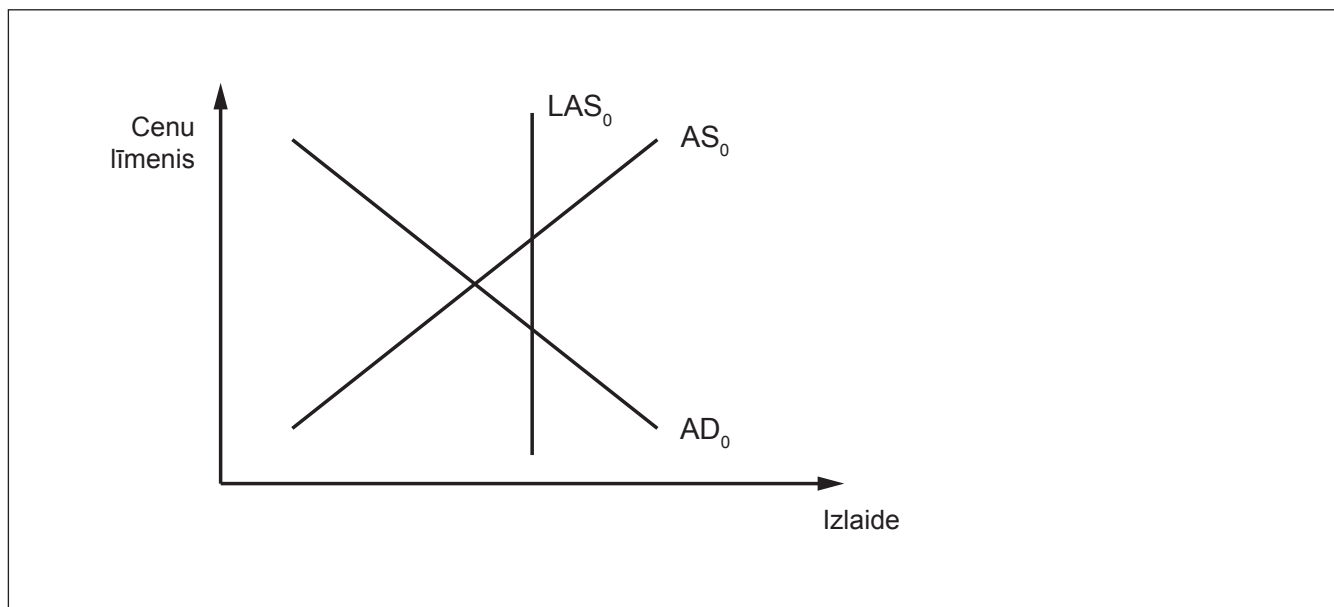
5.5.

6. uzdevums (8 punkti)

6.1.

6.2.

6.3.

6.4.

7. uzdevums (10 punkti)

7.1.

7.2.

7.3.

7.4.

EKSĀMENS SOCIĀLĀS ZINĀTNĒS

(augstākais mācību satura
apguves līmenis)

2024

SKOLĒNA DARBA LAPA

2. daļa

Kompleksu problēmu risināšana

KODS

S O C I A L

Norādījumi

Iepazīsties ar uzdevumiem darba lapā un atbildes ieraksti atbilžu lapā. Ja nepieciešams, darba lapā veic piezīmes. Vērtēs tikai atbilžu lapā veiktos ierakstus.

Iepazīsties ar situāciju un piedāvātajiem informācijas avotiem!

Situācija

Jau vairākus gadus persona X darbojas kā veiksmīgs komersants. Viņa dibinātā sabiedrība ar ierobežotu atbildību (SIA) specializējas dažādu preču iepakojumu un citu izstrādājumu no ekoloģiski tīriem materiāliem ražošanā, izmantojot mūsdienīgas tehnoloģijas. Personas X ģimenē ir pilngadīgs ģimenes loceklis ar īpašām vajadzībām, kurš ilgstoši nevar atrast algotu darbu. Šis apstāklis pamudināja personu X izveidot jaunu SIA, kurā nodarbinātu personas ar īpašām vajadzībām un iegūtu sociālā uzņēmuma statusu. Persona X vēlētos saņemt atbalstu no valsts sociālās uzņēmējdarbības veikšanai.

Avots A. Sociālā uzņēmuma likums**1. pants. Likuma mērķis**

Likuma mērķis ir veicināt sabiedrības dzīves kvalitātes uzlabošanu un sekmēt sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu (turpmāk – mērķa grupa) nodarbinātību, radot sociālajiem uzņēmumiem labvēlīgu saimnieciskās darbības vidi.

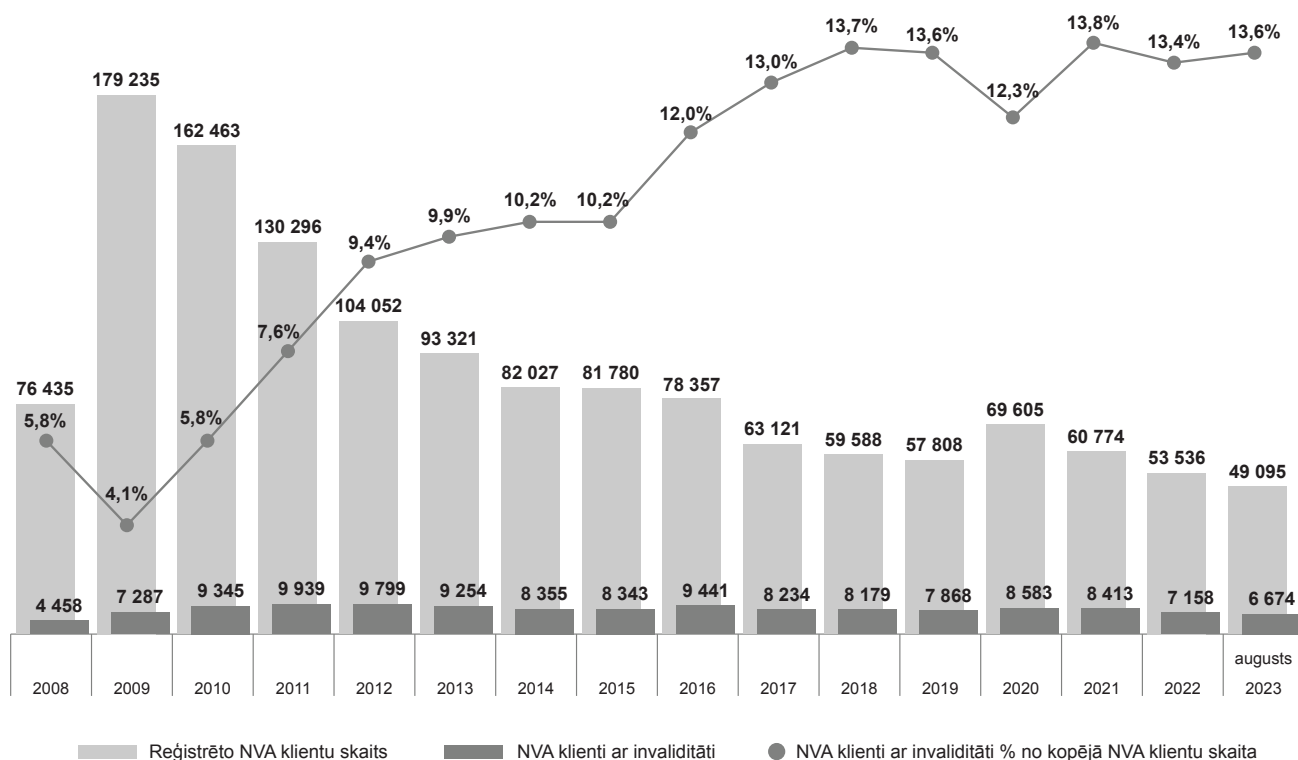
2. pants. Sociālā uzņēmuma jēdziens

(1) Sociālais uzņēmums ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kurai šajā likumā noteiktajā kārtībā piešķirts sociālā uzņēmuma statuss un kura veic saimniecisko darbību, kas rada labvēlīgu un nozīmīgu sociālo ietekmi, nodarbinot mērķa grupas vai uzlabojot dzīves kvalitāti sabiedrības grupām, kuru dzīvi ietekmē sabiedrībai būtiskas problēmas (piemēram, sociālo, veselības aprūpes vai izglītības pakalpojumu sniegšana, kā arī specializētu preču ražošana), vai veicot citas sabiedrībai nozīmīgas darbības, kas rada ilgstošu pozitīvu sociālo ietekmi (piemēram, iekļaujošas pilsoniskas sabiedrības veidošanai, atbalsts zinātnei, vides aizsardzība un saglabāšana, dzīvnieku aizsardzība vai kultūras daudzveidības nodrošināšana). [..]

(4) Labklājības ministrija pieņem lēmumu par sociālā uzņēmuma statusa piešķiršanu, atteikumu piešķirt sociālā uzņēmuma statusu, sociālā uzņēmuma statusa atņemšanu vai atcelšanu. [..]

(6) Ministru kabinets nosaka sociālā uzņēmuma statusa iegūšanai iesniedzamos dokumentus un to iesniegšanas kārtību, sociālā uzņēmuma statusa piešķiršanas kārtību, kā arī prasības algoto darbinieku nodarbināšanai sociālajā uzņēmumā.

Avots B. Nodarbinātības valsts aģentūras dati

Uz 2023. gada 31. augustu Nodarbinātības valsts aģentūras uzskaitē bija 6674 NVA klienti ar invaliditāti jeb 13,6 % no reģistrēto NVA klientu skaita.

(Avots: www.nva.gov.lv)

Avots C. Fragments no Labklājības ministrijas ziņojuma

Ir pagājuši pieci gadi un ir vairāk nekā 200 uzņēmumu, kuri oficiāli veic sociālo uzņēmējdarbību. [...] Sociālās uzņēmējdarbības atbalsta projekts 2024.–2029. gada periodam paredz atbalstīt sociālos uzņēmumus un sociālās uzņēmējdarbības vidi kopumā. Šim mērķim paredzēti 12 miljoni eiro. Atbalsta programmu īsteno Labklājības ministrija sadarbībā ar „Altum”.

Iecerēts, ka atbalsta pasākumiem būs trīs daļas: konsultatīvs un informatīvs atbalsts, informēšanas un izglītošanas pasākumi, kā arī sociālā biznesa atbalsta instrumenti – granti, konsultācijas biznesa plāna sagatavošanai un valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu kompensācijas par personu ar invaliditāti un garīga rakstura traucējumu nodarbināšanu. [...] Sociālā biznesa uzsācēji varēs pretendēt uz grantu līdz 40 tūkstošiem eiro, savukārt attīstības grantu sadaļā varēs pretendēt līdz 200 tūkstošiem eiro. 2016.–2023. gada periodā sociālajā uzņēmējdarbībā no valsts puses ieguldīti gandrīz 17 miljoni eiro. Šajā periodā „Altum” ir noslēdzis 206 granta līgumus par 12,6 miljoniem eiro. Vidējais grants vienam uzņēmumam ir bijis 62 tūkstoši eiro.

(Avots: <https://www.lm.gov.lv>)

Avots D. Fragments no projekta „Atbalsts sociālajai uzņēmējdarbībai” starprezultātu ziņojuma.

Lai veicinātu sociālo uzņēmējdarbību, būtiski ir izstrādāt un novērtēt atbalsta instrumentus šo uzņēmumu darbībai un attīstībai. Šobrīd lielākais finansiālais ieguvums sociālajiem uzņēmumiem ir „Altum” un Labklājības ministrijas administrētais grants, kas tiek piešķirts ESF projekta Nr. 9.1.1.3/15/I/001 „Atbalsts sociālajai uzņēmējdarbībai” ietvaros [...], taču praksē sociālie uzņēmumi saskaras ar dažādām problēmām – uzņēmējdarbības prasmju un kompetenču trūkums, mentora atbalsta trūkums u. c. Tāpēc ir būtiski izvērtēt tiesību normās minētos valsts atbalsta instrumentus sociālajiem uzņēmumiem, nosakot to ietekmi, lietderību un efektivitāti (uzņēmuma ienākuma nodokļa atvieglojumi, pašvaldību iesaiste, publisko iepirkumu izmantošana u. c.).

(Avots: <https://www.lm.gov.lv>)

Avots E. Ārvalstu investoru vērtējums par investīciju vidi Latvijā

Investoru klimata pievilcība Latvijā pēc ārvalstu investoru vērtējuma ir samazinājusies līdz 2,3 punktiem no 5, kas ir zemākais rādītājs kopš 2016. gada, kad tas bija 2. Vērtējumu ietekmēja ģeopolitiskā situācija, taču investori pētījumā arī norādīja, ka vienkārši neredz daudz uzlabojumu vai uzlabojumi ir ļoti lēni. [...] Problēmas, piemēram, ir darbaspēka situācijā, investorus uztrauc arī veselības aprūpes problēmas, kā arī nenoteiktība, digitalizācijas jautājumi.

Savukārt politiķu darbu investori „pat ar trijnieku nevērtē”, un liela kritika veltīta arī valsts pārvaldes efektivitātei. Valsts pārvaldes efektivitāti, jēgpilnu digitalizāciju un datu savienojamību, enerģētiskās neatkarības veicināšanu un ilgtspējas mērķu sasniegšanu, izglītības sistēmas uzlabošanu investori min kā pašas svarīgākās prioritātes reformām.

Bet labā ziņa no šī gada pētījuma ir, ka gandrīz 80 % no aptaujātajiem investoriem plāno turpināt investēt Latvijā, palielinot investīcijas, un tās ir lielas summas. [...] Ārvalstu [...] investori vairākkārt uzsvēruši nepieciešamību apkarot ēnu ekonomiku un arī norādījuši, ka vēlas redzēt stabilitāti nodokļu politikā.

(Avots: <https://www.lsm.lv>)

Avots F. Sociālās uzņēmējdarbības asociācijas secinājumi par pašvaldību gatavību sniegt atbalstu sociālajai uzņēmējdarbībai

[...] Galvenais secinājums ir, ka pašvaldības ir dažādas un katrā ir citas prioritātes un veids, kā tiek veidota pašvaldības pārvaldība, kā arī tas, ka diemžēl bieži vien pašvaldības neapzinās savu lomu sabiedrības labklājības nodrošināšanā un savstarpējo mijiedarbību un atbildību sadali ar valsts institūcijām.

[...] Jaunais Pašvaldību likums būtiski pārveido to, kā tiek pārvaldīta pašvaldība, kā arī pašvaldību finanses, uzliekot tām gan jaunus pienākumus, gan arī atbildības jomas un iniciatīvas, kas jāsāk ieviest jau drīzumā, bet potenciāli var radīt finansiālo slogu pašvaldībām.

(Avots: <https://sua.lv/>)

Avots G. Fragments no Labklājības ministrijas plāna personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju veicināšanai 2021.–2023. gadam

Tā kā invaliditāte nenozīmē, ka cilvēks nav spējīgs strādāt, bet gan to, ka viņam zināmā pakāpē ir ierobežotas darbības, ir nepieciešams pilnveidot atbalsta pakalpojumu klāstu, kas sekmētu personas ar invaliditāti pilnīgu vai daļēju spēju atgriezties iepriekšējā darba vietā, nemainot darba specifikāciju, vai arī radīt apstākļus, lai atbilstoši darbības zaudējumam un funkcionālā traucējuma veidam, cilvēks būtu spējīgs pārkvalificēties un atkārtoti iekļauties darba tirgū.

Personu ar invaliditāti nodarbinātības līmenis Latvijā, salīdzinot ar citām Eiropas Savienības dalībvalstīm, var tikt vērtēts kā vidējs. Ar izaicinājumiem iekļauties darba tirgū visvairāk saskaras tieši personas ar smagāku invaliditāti.

(Avots: <https://www.lm.gov.lv>)

1. uzdevums (4 punkti)

Nosaki, vai jaunizveidotais uzņēmums atbilst sociālā uzņēmuma statusa kritērijiem! Argumentē savu atbildi, norādot informācijas avotus!

2. uzdevums (4 punkti)

Formulē avota B problēmu un piedāvā risinājumu!

3. uzdevums (3 punkti)

Formulē problēmu, kas izriet no visiem dotajiem avotiem un situācijas konteksta!

Neaizmirsti ierakstīt atbildes 2. daļas atbilžu lapā!

4. uzdevums (11 punkti)**Izvērtē formulēto problēmu ietekmējošos faktorus!**

4.1. (8 punkti) Izmantojot piedāvātajos avotos sniegto informāciju, ieraksti PEST matricas katrā sadaļā divus faktorus, kas ietekmē 3. uzdevumā formulēto problēmu!

4.2. (3 punkti) Izvēlies trīs faktorus no PEST matricas un piedāvā to ietekmi dotās situācijas kontekstā!

5. uzdevums (4 punkti)**Piedāvā divas aktivitātes – vienu pilsonisku un vienu institucionālu –, kuras virzīs uz problēmas risinājumu! Apraksti katras aktivitātes darbības!****6. uzdevums (8 punkti)****Izlasi nosacījumus un izpildi prasīto!**

6.1. (4 punkti) Dotajā darba tirgus modelī (atbilžu lapā) atspoguļo izmaiņas, palielinoties sociālo uzņēmumu un tajos nodarbināto skaitam cilvēkiem ar īpašām vajadzībām! Uzraksti apzīmējumus pie asīm un līknēm!

6.2. (4 punkti) Skaidro, kā izvēlētās aktivitātes ietekmēs tautsaimniecību, izvērtējot vismaz divus rādītājus!

7. uzdevums (6 punkti)**Uzraksti un skaidro trīs pazīmes, kas liecinās par problēmas atrisināšanu!****8. uzdevums (8 punkti)****Prognozē, kā tavš ieteiktais risinājums ietekmēs sabiedrību īstermiņā un ilgtermiņā!**

2. daļas beigas

Neaizmirsti ierakstīt atbildes 2. daļas atbilžu lapā!

4. uzdevums (11 punkti)

4.1.

A	Politiskie/tiesiskie faktori	C	Ekonomiskie faktori
B		D	
E	Sociālie faktori	G	Tehnoloģiskie faktori
F		H	

4.2.

Faktora burts	Piedāvājums

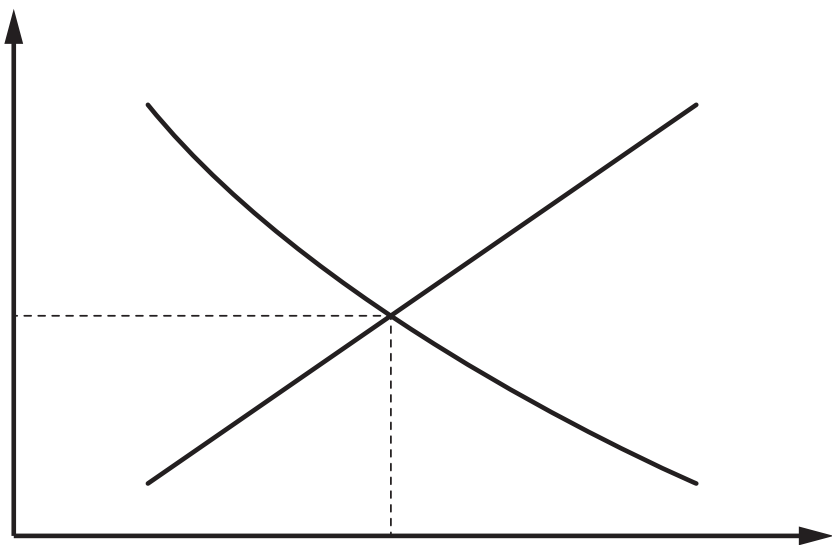
5. uzdevums (4 punkti)

Pilsoniska aktivitāte

Institucionāla aktivitāte

6. uzdevums (8 punkti)

6.1.

6.2.

7. uzdevums (6 punkti)

1.	_____

2.	_____

3.	_____

8. uzdevums (8 punkti)

Īstermiņā	_____

Ilgtermiņā	_____

